PROBLEME ÎN LEGĂTURĂ CU PREDAREA LIMBII ROMÂNE ÎN CLASELE A VIII-A—A XI-A

DE

EM. VASILIU

Studiul limbii române în clasele a VIII-a — a XI-a capătă o mare importanţă dacă ţinem seama de faptul că, în această perioadă, se desăvârşeşte însuşirea cunoştinţelor absolut necesare pentru orice absolvent al şcolii medii care urmează să intre într'un institut de învăţământ superior sau în producţie.

Trebuie remarcat dela început faptul că instrucţiunile M.I.P. în legătură cu caracterul practic pe care trebuie să-l aibă lecţiile de gramatică au dat, în general, rezultare bune. Se observă că elevii scriu mai bine din punct de vedere ortografic, că au un vocabular mai bogat şi mai literar. Aceasta dovedeşte justeţea orientării învăţământului limbii romîne în şcolile noastre.

Preocuparea M.I.P. de a da o deosebită importanţă studiului limbii romîne în şcolile medii se vede chiar din programele analitice după care s'a predat limba română în anul şcolar trecut.

Programa rezervă câte 49 de ore de gramatică la clasele a VIII-a şi a IX-a şi câte 33 de ore la clasele a X-a şi a XI-a, scoate în evidenţă necesitatea caracterului practic al lecţiilor de gramatică şi prevede predarea, sub formă de repetare şi completare, a cunoştinţelor gramaticale: «Predarea limbii române la clasele a VIII-a şi a XI-a are ca sarcină repetarea şi completarea celor mai importante cunoştinţe de gramatică însuşite de elevi în clasele a V-a şi a VII-a şi, de asemenea, fixarea şi însuşirea mai profundă a regulilor de ortografie şi punctuaţie studiate. Totodată trebuie să se continue în clasele a VIII-a şi a XI-a munca de îmbogăţire a vocabularului elevilor şi de ridicare a cunoştinţelor lor generale în domeniul limbii».

Pornind dela învăţătura stalinistă în legătură cu importanţa egală a morfologiei şi sintaxei în studiul limbii, programa M.I.P. recomandă legătura necon-

BDD-A10202 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:40 UTC)

tenită dintre morfologie şi sintaxă; la clasa a VIII-a, în care este prevăzută în special studierea morfologiei, trebuie să se facă, ori de câte ori este necesar, legătura cu cunoştinţele anterioare de sintaxă; tot aşa, la clasele a X-a şi a XI-a, unde se prevede studierea în special a sintaxei, trebuie să se facă legătura necontenită cu morfologia, în aşa fel încât aceste două aspecte ale structurii limbii să nu fie prezentate izolat, iar fixarea cunoştinţelor să se facă pe baza interdependenţei fireşti a acestor două aspecte ale limbii

Pornind dela ideea stalinistă a legăturii nemijlocite dintre gândire şi limbă, programa recomandă de asemenea — pe lângă îmbogăţirea vocabularului prin studiile literare şi folosirea analizei gramaticale pentru a uşura înţelegerea justă, exactă a gândirii şi sentimentelor scriitorilor, atunci când interpretarea literară întâmpină oarecare dificultăţi — « justa înţelegere a legăturii strânse, indisolubile, dintre lecţiile de limbă şi cele de literatură, îndrumează pe profesor ca în lecţiile de literatură să facă uneori chiar suma e analize gramaticale şi de ortografie, pentrucă aceasta ajută pe elevi să pătrundă mai adânc textul, le lămureşte sensul operei sau fragmentului citit şi dezvăluie măiestria scriitorului ».

Dacă însă programa analitică a claselor a VIII-a şi a XI-a arată o preocupare crescută anul acesta faţă de problema predării limbii române în clasele şcolilor medii, dacă arată în acelaşi timp o înţelegere mai ştiinţifică a problemei, manualul de gramatică editat în 1952 nu prezintă aproape nimic nou faţă de manualul din anul trecut, el neconstituind un ajutor real în noua interpretare a chestiunii predării gramaticii. El este în cea mai mare măsură o reeditare, cu mici şi neînsemnate modificări, a vechiului manual, care, la rândul lui, era o reproducere a părţii din manualul de clasa a VII-a rezervată gramaticii.

De asemenea, o culegere de exerciţii gramaticale care să ajute în special analiza gramaticală la clasele a VIII-a şi a XI-a şi care să ducă în mod necesar la îmbogăţirea vocabularului şi la obişnuinţa de a lega studiul gramaticii de înţelegerea justă a conţinutului de idei exprimate într'o operă literară n'a apărut încă. Culegerea de astfel de exerciţii pentru clasele a V-a şi a VI-a n'a putut fi folosită suficient, deoarece ea nu cuprinde texte la nivelul elevilor claselor a VIII-a şi a XI-a.

Lipsa manualelor de literatură a constituit o greutate importantă pentru profesori, întrucât comunicarea cunoştinţelor de literatură s'a făcut numai pe cale orală. Majoritatea lecturilor literare s'au făcut aproape numai în clasă şi elevii n'au avut la îndemână, totdeauna şi ori de câte ori aveau nevoie, texte cu un vocabular mai bogat şi cu o exprimare mai frumoasă, care să le influenţeze propria lor vorbire. Controlul caietelor de notiţe, practicat de mulţi profesori din şcolile medii, n'a putut înlătura decât în mică măsură consecinţele acestei situaţii.

Acestea credem că sunt unele dintre motivele pentru care rezultatul la examenele din iunie anul curent, în ceea ce priveşte cunoştinţele de limbă română,

BDD-A10202 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:40 UTC)

temeinicia lor, mai cu seamă la clasele ultime ale ciclului mediu, n'au fost la înălțimea așteptărilor.

În mai toate școlile, elevii au răspuns mai bine la literatură decât la gramatică, unde s'au observat multe șovăiri în identificarea diferitelor forme gramaticale și construcții sintactice (Școala medie nr. 1 băieți, Școala medie nr. 2 băieți, școlile din regiunea Iași) și unde s'au făcut greșeli și confuzii de multe ori grave. Au fost elevi care n'au știut să deosebească nominativul de acuzativ, să identifice verbele predicative, elevi care confundă subiectul cu complementul drept (ca la Școala medie nr. 11), care fac confuzia între substantiv și adjectiv, între verbele la infinitiv și cele la indicativul p ezent (ca la centrul școlar 5—7—8), elevi care consideră pe *dar* prepoziție (la aceeași școală) sau pe *care* adverb, care nu pot identifica modul și timpul verbelor și care consideră că un verb ca *scăpătase* este la prezent sau imperfect etc.; o elevă din clasa a XI-a a aceleiași școli nu deosebește nominativul de vocativ.

Despărțirea frazei în propoziții este o problemă greu de rezolvat încă pentru mulți elevi (Școala medie nr. 4 fete, Școala medie serală nr. 1 și altele).

Greșelile de ortografie sunt din ce în ce mai rare și mai puțin grave, deși sunt încă unii elevi care mai fac, chiar la examenul de absolvire a clasei a XI-a, greșeli ca: *poeții noștrii, oamenii munci* (Școala medie « I. L. Caragiale »).

La liceul nr. 1 din Iași, la clasa a XI-a A și B, din 54 de lucrări, 9 lucrări sunt notate cu nota 2, iar pe multe lucrări comisia scrie: « Două jumătăți de pagină pline de greșeli de ortografie » sau « Grave greșeli de ortografie și stil ».

Exprimarea orală este mai bogată în vocabular, mai aleasă, mai literară, mai personală, mai cursivă și mai colorată la mulți absolvenți ai școlilor noastre medii (Școala nr. 1 băieți, 2 băieți, 4 băieți, 1 fete, Centrul 5 — 7 — 8 fete, 10 băieți, 8 băieți, 11 băieți și 4 fete). Sunt însă și unii elevi cu un vocabular sărac (clasa a XI-a B la Centrul școlar 5—7—8) sau care pronunță greșit cuvinte uzuale (un elev din clasa a XI-a B dela aceeași școală spune *prizioner)*. Alții nu fac acordul între subiect și predicat (Școala medie nr. 4 fete).

Fără îndoială însă, în domeniul acesta, al exprimării scrise, dar mai cu seamă orale, s'au realizat progrese simțitoare față de anul trecut, și aceasta în cea mai mare măsură datorită spiritului nou imprimat studiului gramaticii în școala noastră.

Deși numărul orelor rezervate pentru studiul gramaticii s'a înmulțit simțitor, cel puțin la clasele a VIII-a și a IX-a n'a fost suficient pentru a se putea face destule aplicări practice și analize de text, profesorii fiind ținuți de multe ori să predea aproape numai cunoștințele elementare de gramatică, să-i facă pe elevi să identifice construcțiile sintactice (la clasele a X-a și a XI-a), luptând cu lipsurile lor în ce privește cunoștințele de morfologie, să-i facă să identifice și să cunoască formele morfologice (la clasa a VIII-a), luptând cu lipsa cunoștințelor lor de sintaxă.

BDD-A10202 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:40 UTC)

Pe lângă aceasta, cauza acestor lipsuri trebuie căutată şi în faptul că unii profesori continuă încă să acorde o importanţă mai mare literaturii decât gramaticii.

Desigur că o lipsă mare în predarea în condiţii cât mai bune a limbii române în şcolile medii revine şi Institutului de lingvistică.

Deşi în urma sesiunii lărgite a Secţiunii a VI-a a Academiei R.P.R., deşi prin articolul redacţional din « Scânteia » nr. 2.100 Institutul de lingvistică a primit ca sarcină de primă importanţă sprijinirea activă a procesului de învăţământ, Institutul n'a pus încă la dispoziţie profesorilor de limbă română o gramatică ştiinţifică, care să interpreteze de pe poziţii materialiste fenomenele de limbă şi să ajute pe aceşti profesori în cunoaşterea tuturor subtilităţilor limbii noastre. Prin apariţia neregulată şi la date prea distanţate a revistei « Limba română », n'am putut ţine un contact permanent cu şcoala şi cu profesorii de limbă română, în aşa fel ca această revistă să sprijine în mod real şi susţinut predarea limbii române în şcoală. De asemenea, redacţia revistei n'a ştiut să-şi organizeze în aşa fel munca încât să antreneze un număr cât mai mare de profesori din şcolile medii, care să ridice în revistă probleme legate de metodica predării gramaticii, precum şi chestiuni gramaticale care constituie greutăţi în munca lor la catedră. Revista n'a sprijinit suficient cercurile pedagogice ale profesorilor de limbă română, cercuri care — printre altele — aveau sarcina de a lămuri şi probleme de limbă şi de predarea ei în şcoli.

Este fără îndoială că aceste cercuri au ajutat pe profesori în munca lor, iar prin discuţiile purtate au lămurit multe probleme legate de predarea limbii române în şcolile noastre, dar n'a existat totuşi şi ajutorul nostru efectiv şi necesar de multe ori pentru lămurirea unor chestiuni care cereau cuvântul autorizat al unui Institut superior de cercetări lingvistice, aceasta cu atât mai mult cu cât profesorii au simţit lipsa unei gramatici ştiinţifice limbii române.

În concluzie, putem spune că predarea limbii române în şcolile medii a realizat un progres faţă de anul trecut. Profesorii noştri au izbutit să formeze tineri care să scrie mai corect şi să se exprime cu un vocabular mai bogat şi mai literar decât până acum.

Procesul de predare a limbii române mai suferă încă de numeroase lipsuri. Ele se datoresc atât M.I.P., care n'a pus la dispoziţia profesorilor şi elevilor un manual de gramatică corespunzător, o culegere de exerciţii gramaticale menită să dea elevilor posibilitatea de a folosi în practică cunoştinţel căpătate la orele de gramatică, care n'a combătut în mod suficient unele tendinţe de subapreciere a importanţei gramaticii, care n'a asigurat un număr de ore suficient pentru aprofundarea cunoştinţelor de gramatică, cât şi Institutului de lingvistică al Academiei R.P.R., care n'a sprijinit în mod suficient şi eficace procesul de învăţământ, deşi acesta a consituit una dintre sarcinile lui cele mai importante.

Pentru a ridica nivelul predării limbii române, este absolut necesară editarea unui manual de gramatică corespunzător cerinţelor din ce în ce mai ridicate

BDD-A10202 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:40 UTC)

ale procesului de învățământ. Pe de altă parte, trebuie combătută cu energie orice manifestare de subapreciere a gramaticii.

Institutul de lingvistică trebuie să acorde un ajutor mai susținut procesului de învățământ prin editarea într'un timp cât mai scurt a gramaticii limbii române, p. in alcătuirea unui manual de gramatică pentru școlile medii, prin respectarea strictă a termenelor de apariție a revistei « Limba română », printr'o legătură cât mai strânsă a preocupărilor revistei de problemele practice ale învățământului.

Credem că ar fi cazul ca M.I.P. să reflecteze la posibilitatea înmulțirii orelor de limbă română la clasele a X-a și a XI-a.

(Articol redactat pe baza materialului cules de pe teren de colectivele institutelor de lingvistică).

BDD-A10202 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:40 UTC)